

FRAGMENT D'UNA TRADUCCIÓ CATALANA
MEDIÉVAL DELS *MORALIA IN IOB*
DE SANT GREGORI EL GRAN

Jesús Alturo i Perucho

Els *Moralia in Iob* de sant Gregori van gaudir, com altres obres del gran pontífex, d'una notable difusió arreu d'Europa durant tota l'edat mitjana. El nombre considerable de manuscrits pervinguts d'aquesta època així ho palesa¹. Catalunya no va ser una excepció en l'interès general sentit pels escrits de sant Gregori el Gran. Les biblioteques i arxius de casa nostra encara en conserven còdexs o fragments, que són el testimoni més eloqüent de l'èxit literari del papa².

¹ No cal sinó mirar l'extensíssima *tabula, haud exhaustiva, codicum, qui nostra ad tempora Moralia Gregorii Magni tradunt*, continguda en els *Prolegomena* de l'edició del *Corpus Christianorum*. Vegeu *Sancti Gregorii Magni opera. Moralia in Iob. Libri I-X*. Cura et studio MARCI ADRIAEN, Brepols 1979, pp. XIV-XXIX.

A més, d'aquesta obra de sant Gregori se'n van fer molts compendis, els més antics dels quals, a càrrec de Pateri, Taió de Saragossa i Lathcen, quasi són contemporanis del mateix model. Vegeu al respecte R. WASSELYNCK, «Les compilations des "Moralia in Iob" du VIIe au XIIe siècle», *Recherches de Théologie Ancienne et Médiévale*, XXIX (1962), pp. 5-32.

² Per limitar-me als exemples més antics, citaré sols els còdexs i els fragments visigòtics que, conservats a casa nostra, són esmentats en el repertori d'Agustín MILLARES CARLO, *Tratado de Paleografía Española*, 3 vols., Madrid 1983, tercera edició amb la col·laboració de José Manuel Ruiz Asencio, en concret, vol. I, pp. 323-42; Barcelona, Arxiu Capitular, 102 (segle X); Barcelona, Biblioteca de Catalunya, 2541-II (segle IX)+ Montserrat, Biblioteca del Monestir, 1104-VI (segle IX). A aquestes mostres es pot afegir encara un nou fragment visigòtic que acabo

Però les obres de sant Gregori no sols es van difondre en l'original llatí sinó que també es van veure afavorides per diverses traduccions a llengües vernacles. Catalunya no fou tampoc un cas a part en aquest terreny. Els *Dialogi*³, l'*Epistula ad Secundinum*, les *Homiliae in Evangelia XL*, el *Registrum epistularum* i els *Moralia in Iob* van ser traslladats a la nostra llengua⁴. Dels *Moralia in Iob*, en concret, disposàvem fins ara d'unes poques notícies de l'obra traduïda⁵, encara que, pel que sé, cap exemplar d'a-

---

de publicar a *Faventia*, 6/2 (1984), pp. 127-36, on, per cert, l'abreviatura *dñum*, per error d'impremta, es desenvolupa *dominum* en comptes de *dominium* (p. 132).

El pare VILLANUEVA, en el seu cèlebre *Viaje literario a las iglesias de España*, 22 vols., Madrid-València 1803-1852, cita quatre exemples de l'obra: l'exemplar ja esmentat de Barcelona, Arxiu Catedralici (t. XVIII, pp. 93-95); un exemplar de Vic, Arxiu de la Catedral (t. VI, p. 77) i un exemplar de Girona, Arxiu Capitular (t. XII, p. 118), així com un incunable de Mallorca, que es troba al convent dels caputxins (t. XXII, pp. 223-224).

Per als còdexs i incunables citats pel P. Villanueva en la seva obra, vegeu I. PUIG i FERRETÉ i M. ASSUMPTA GINER, *Índex codicològic del «Viaje literario» de Jaume Villanueva* (en curs de publicació per l'Institut d'Estudis Catalans).

³ Aquesta obra gaudi de tanta popularitat que sant Gregori fins i tot era conegut com *Gregori el del Diàleg*. Vegeu al respecte la *Garsiae monachi Cuxanensis epistola ad Olivam episcopum Ausonensem de initiis monasterii Cuxanensis et de sacris reliquiis in eo custoditis*, publicada per P. de MARCA, *Marca Hispanica sive limes Hispanicus, hoc est geographica et historica descriptio Cataloniae, Ruscinonis et circumjacentium populorum ab anno 817 ad annum 1258*, ed. S. Baluzius, Parisiis 1688, ap. 222, col. 1072-1082, particularment la col. 1078, on hom diu: *Sunt reliquiae beati Gregorii dialogi, qui Pontifex Romae ordinatus caelibem vitam duxit*.

Els tres primers llibres de la traducció catalana d'aquesta obra han estat editats a cura de mossèn Jaume Bofarull. Vegeu Sant GREGORI, *Diàlegs*, vol. I, Barcino, Barcelona 1931. Més recentment, A. J. Soberanas n'ha acabat l'edició. Vegeu Sant GREGORI, *Diàlegs*, vol. II, Barcino, Barcelona 1968.

⁴ M'ha estat de summa utilitat per arregar aquestes dades el treball inèdit *Traduccions catalanes dels Sants Pares* del professor A. M. Mundó, a qui agraeixo que l'hagi posat a la meua disposició, així com que m'hagi ajudat a solucionar alguns punts foscos d'aquest treball.

⁵ F. TORRES AMAT, *Memorias para ayudar a formar un diccionario critico de los escritores catalanes, y dar alguna idea de la antigua y moderna literatura de Cataluña*, Barcelona 1836, esmenta, a la p. 698, uns «Diálogos y morals de S. Gregori, traduïts en català per un cavaller de Gerona per la instrucció de son fill». Aquestes traduccions es conservaven, segons el mateix autor, a la Biblioteca episcopal.

També trobem una referència als *Morals* traduïts al català en una lletra de la reina Iolanda adreçada a Ramon Alemany de Cervelló, en la qual li reclama «los *Morals de Job en romanç*». Aquesta carta duu la data de 6 de març de 1382.

questes versions no s'ha conservat. És per això que pot tenir interès el fragment de la traducció catalana del cèlebre comentari gregorià que ara presento. Es tracta del fragment 24 de l'Arxiu Diocesà de Barcelona, que és un sol foli que serví de coberta a un *Manuale instrumentorum* del segle XVI-XVII, malauradament de provenença desconeguda⁶, i que presenta un estat de conservació força malmès en el recto i bastant bo en el verso. L'anàlisi de les característiques paleogràfiques i codicològiques del fragment fa que el situï en la segona meitat del segle XIV.

La descripció codicològica és com segueix: Barcelona, Arxiu Diocesà, frag. 24. Traducció catalana dels *Moralia in Job*⁷. Pergami d'espessor normal tirant a gruixut. Foli actualment retallat i amb forats. De 398 mm x 282 mm. Punxat als marges lateral i inferior actuals del foli. Lineament, sols vertical, a punta seca. Escriptura a dues columnes, de 45 ratlles cada una⁸. Caixa d'escriptura de 272 mm x 185 mm. Intercolumni de 20 mm gairebé sempre respectat o transgredit per la inclusió d'un màxim de tres lletres. Signe en forma de línia vertical amb dues convexitats centrals i coronat amb tres puntets en disposició triangular, que sembla tenir l'objectiu de subratllar la importància del paràgraf remarcadament. S'hi observa un títol corrent.

L'escriptura és una gòtica cursiva molt clara, típica dels docu-

---

Fou publicada per J. VIELLIARD, «Nouveaux documents sur la culture catalane au moyen âge». *Estudis Universitaris Catalans*. XV (1930), p. 27.

Uns anys més tard, el 3 de juliol de 1385, l'infant Joan, en demanar en préstec al mateix Ramon Alemany de Cervelló les Cròniques d'Anglaterra, li diu que «no us en prena axi com feu del Moral de Job, de que us haviem emprat e no l poguem haver». Vegeu al respecte A. RUBIÓ i LLUCH, *Documents per l'història de la cultura catalana mig-èval*, 2 vols, Barcelona 1908-1921. La carta suara ressenyada correspon, en concret, al doc. CCCLXVI, vol. I, p. 330.

En l'*Inventari de llibres de Dona Maria Reyna Darago e de les Sicilies de 1458*, publicat en *Recull de Textes Catalans Antics*, vol. VIII, Barcelona 1907, es llegeix en la p. 14: «Item un altre llibre intitulat *los Morals de Job*, de forma major ab cubertes de fust, cubert de cuyro negre ab bolles e tres gafets de paper sisternat de pregami».

⁶ Al marge lateral esquerre, en la seva part inferior, s'hi pot llegir bé *manuale instrumentorum*, però no hi ha cap referència directa de la seva procedència.

⁷ El títol devia ser en singular, segons es desprèn de les paraules introductòries al començament del cinquè llibre.

⁸ La segona columna del verso, però, només té 41 ratlles per l'espai que ocupa la lletra inicial del cinquè llibre i per la separació que hi ha entre el final del quart llibre i el començament del següent.

ments notariais catalans de l'època; d'una sola mà, però en quatre estils: un per al text pròpiament dit (tipus A), un altre per als versicles del llibre de Job que són objecte de comentari —aquesta modalitat d'aspecte més librari— (tipus B), un tercer per a indicar el començament d'un nou llibre (tipus C) i un quart per al títol corrent (tipus D)⁹. Cadascuna d'aquestes variants es diferencia bàsicament pel mòdul i gruix de la lletra, cosa que implica canvis de ploma: el més gran és l'emprat per a les cites bíbliques que es comenten i el més petit per al text; els altres dos tipus de variants escripturals tenen una mida mitjana, similar entre ells.

Tots quatre estils, però, presenten unes característiques comunes de realització. El seu aspecte general és regular, bastant angulós i amb lleugeríssima tendència a girar-se cap a la dreta. El ductus és força constant. Abunden els contrastos de traços gruixuts i prims en una mateixa lletra (no tan freqüents, però, en els tipus B, C, i D, que presenten unes lletres de traçat més gruixut), i els nexos d'unió entre lletres contigües, per raó de la rapidesa i desimboltura amb què s'executen els traços, no hi falten. La cal·ligrafia és bona i obra d'un escrivà expert, que fa gala de bon gust, sentit de l'harmonia i proporció, i palesa una mà hàbil, de traçat segur. Malgrat la cura que posa en la còpia, però, comet errors que no sempre corregeix¹⁰.

La bella caplletra de filigrana que encapçala el començ del cinquè llibre dels *Morals* —l'execució de la qual m'atreviria a atribuir a una altra mà— denota un expert il·luminador. Aquesta inicial és d'una gran elegància, amb la decoració filiforme característica de l'època.

Tocant a les abreviatures, haig de dir que, excepció feta d'una abreviatura per contracció i de l'expressió de l'ordinal «cinquè» per mitjà de la lletra numeral .V. i d'una *e* sobreposada que apareixen en el tipus d'escriptura C, sols el text pròpiament dit (tipus A) en presenta¹¹. I n'hi ha per suspensió, contracció, per

⁹ A aquests estils potser es podria afegir una altra variant: la que correspon a les lletres molt petites de les paraules escrites damunt la ratlla per causa d'un oblit anterior. Però, les seves característiques són idèntiques a les del tipus A, de les quals sols es diferencia pel mòdul més petit.

¹⁰ Alguns d'aquests errors donen origen a construccions gramaticals sense il·lació lògica, però aquesta constatació —greu, si bé no infreqüent en els copistes— no fa que desmereixin els seus mèrits de bon cal·lígraf.

¹¹ I això tant en el tipus normal de la seva escriptura com en la variant de mòdul més petit utilitzada per a la inclusió de mots o lletres oblidades.

lletres sobrescrits i per signes especials, sense que hi falti una mostra de *nomen sacrum*, segons hom pot veure en els quadres adjunts.

La tinta és de color marró clar. La puntuació, molt escassa: pràcticament sols hom hi troba una línia obliqua, molt tènue, que indica pausa mitjana o trencament de paraula a final de ratlla. Abans de majúscula sols en una ocasió sembla haver-hi un punt; en els altres casos aquest hi manca. El signe d'interrogació falta també en les preguntes. Les lletres amb valor numeral queden emmarcades entre dos puntets, els quals estenen el seu ús a l'article indefinit, representat per la lletra numeral «i». La inclusió en el text de mots oblidats s'indica per tres puntets de disposició triangular o dues línies en forma de falcó. Quan l'oblit correspon sols a una lletra, no hi ha cap signe especial. Els errors es corregeixen directament amb una o dues ratlles. Els calderons introdueixen els versicles bíblics, els quals alhora estan subratllats. Cap paraula no porta accent gràfic, però sí que abunden els signes diacrítics damunt la *i*. La inicial, com he dit, té decoració filiforme de color vermell clar, blau i lila. Els calderons són d'un blau verdós bastant fosc, excepte un en vermell. El subratllat dels versicles també és en vermell. L'escriptura del tipus C té la mateixa tonalitat vermella dels calderons i subratllats. El títol corrent és d'un marró més clar que el del text.

Totes aquestes característiques suara ressenyades, afegides a l'estudi comparatiu d'altres manuscrits datats, em fan suposar, com ja he indicat, una datació situable en la segona meitat del segle XIV.

Respecte al text pròpiament dit, hom pot observar en primer lloc una traducció molt lliure de l'original llatí, cosa que no contradiu el costum de l'època, en què interessa més reproduir el contingut que donar la correspondència exacta de les paraules¹².

Des d'un punt de vista estilístic, la versió no és especialment remarcable. El seu interès està més aviat en la dada sòcio-cultural que representa abans que en el valor literari o artístic de què és

¹² Respecte als traductors de l'època, vegeu les paraules de J. RUBIÓ I BALAGUER, *De l'Edat Mitjana al Renaixement*, Barcelona 19792, p. 59, «No és la dificultat del llenguatge o d'intèpreta la lletra de les sentències la que ponderen davant del lector, sinó la molt major d'expressar-ne l'esperit». Vegeu, a més, la nota 17.

portadora¹³. Si s'ha de ressaltar algun mèrit, el primer és potser que la traducció sembla haver estat feta directament del llatí: en el text català s'han mantingut alguns llatínismes (peccúnia, caligen, tristícia, hic), que abonen aquesta suposició. Però cal notar també que la versió no sempre és suficientment fluïda i que alguna vegada es veu enfosquida per una construcció anacolútica. Encara que aquesta, sens dubte, és deguda més a distracció del copista que no pas a flagrant ineptitud del traductor¹⁴.

Per últim, haig d'assenyalar que les particularitats lingüístiques del text —com la confusió molt freqüent de *a* i *e* i, de vegades, també entre *o* i *u*¹⁵— fan pensar en un dialecte del català oriental, i, més concretament, en un dialecte gironí¹⁶. Si el llenguatge del traductor fou respectat pel copista, hom pot pressuposar, doncs, un origen gironí per al text, igual que per a la traducció catalana medieval dels *Diàlegs*¹⁷.

¹³ Pel que fa al valor literari de les traduccions efectuades durant el regnat de Pere el Cerimoniós, període en què possiblement es va efectuar la que comento, vegeu J. RUBIÓ I BALAGUER, *Història de la literatura catalana*, vol. I, Barcelona 1984, p. 141. Respecte al nombre de traduccions en temps del mateix monarca, vegeu A. RUBIÓ I LLUCH, *op. cit.*, vol. II, p. XXIV, i «La cultura catalana en el regnat de Pere III», *Estudis Universitaris Catalans*, VIII (1914), pp. 219-47, especialment la p. 234.

¹⁴ Vegeu la nota 10.

¹⁵ Aquesta confusió comença a aflorar precisament en els textos del segle XIV. Vegeu J. NADAL·M. PRATS, *Història de la llengua catalana. I | Dels inicis fins al segle XV*, Barcelona 1982, pp. 411 i 528.

Aquestes particularitats lingüístiques, i altres, es troben també en el manuscrit A de la versió catalana dels *Diàlegs* de sant Gregori, el qual serví de base per a l'edició de Bofarull i Soberanas. Vegeu sobre aquest particular l'apèndix de la susdita edició, on A. J. Soberanas estudia els principals trets lingüístics de la versió dels «*Diàlegs*», *op. cit.*, pp. 177-87.

¹⁶ Les mateixes característiques que A. J. Soberanas va veure en el manuscrit A dels *Diàlegs* de Sant Gregori, que li van permetre de considerar que la traducció «fou feta cap al nord-est del Principat» (*op. cit.*, p. 9), s'observen en la present versió: *o* en lloc de *e* (doute), *k* sense *wau* (can), *ua* reduït a *o* darrera *k* o *g* (cor, gordonat), conservació de *n* final (amonestacion), pèrdua de la *t* del grup *-nt* final (havén), plurals masculins en *-es* (virtuoses), grafia *un* per a l'adverbi *on*.

¹⁷ Vegeu la nota anterior i la nota 5.

La constatació que tant el manuscrit 101 de Tarragona, Biblioteca Provincial, que conté la traducció dels *Diàlegs* (el ms. A de l'edició de Bofarull-Soberanas), com el fragment de què tracto presentin característiques comunes de llenguatge i pertanyin a la mateixa centúria em fa pensar en un mateix centre productor gironí i potser en un mateix traductor. Aquesta darrera suposició concordaria bé amb la referència de Torres Amat a un mateix traductor per als *Diàlegs* i per als *Morals*

Pel que fa a l'edició del text respecto l'ortografia al màxim. Només regularitzo l'accentuació, la puntuació i l'ús de *u* i *v*.

TEXT

(Per al text llatí cf. CC. vol. CXLIII., ed. M. Adriaen, lib. IV, XXXV, 3-lib. V, I, 15)

Per què tot die no cessa de demanar lo doute de la mort, a la qual per la sua temptació aportà tot humanal linatge, cor el prestà al hom en paradís, (...) havén-lo la peccúnia de pecat e de mort, per què crexén¹ en lo mont la iniquitat, demanava tot jorn ab usures. Per què parlan lo fil de Déu Jhesucrist diu: Lo jutge lo-t liurava al demanador. La veu del qual és la sua malvade amonestacion, per què lavores oÿm la sua veu quan per él som temptats, mas no-l obeÿm quan a él contestam ben, donques diu Job dels justs: No han obeÿda la veu del demanador o del temptador. Cor, jassia que oÿssen la temptació del diable, no la obeÿen, ans la menyspreaven. Mas per tal con que hom de bon cor ama volenters (...) per la sua boca parlan souén (...) per amor d'açò Job con havie gran desig e gran amor a la glòria celestial altre vegade parle d'ela e diu: Lo poch e-l gran són aquí e-l súbdit (...) de la senyoria de son se(...). Con en aquest mont (...) seure (...) a Nostre Senyor Jhesucrist pus permanent que no los altres, per amor d'açò en (...) s'an aytals posats en mayor deg(...) e en mayor glòria que no (...) con així con en aquest mont lo .i. sobís l'altre de mèrits e de bonas obras, xi en la glòria celestial serà lo .i. més gordonat que l'altre, per què diu Jhesucrist que: En la casa del meu Pare ha moltes cases. Cor, jatzsia que totz reeben e aien la glòria celestial, emperò, can no són assí estats aguals en mèrits, no seran aguals en glòria, jatzsia que-s tengua cadescun per pegat de la glòria en què serà e açò per tal con haurà en si

---

(vegeu la nota 5). L'única reserva a aquesta conjectura és que el traductor dels *Diàlegs* és literal (vegeu la introducció de l'edició d'A. J. SOBERANAS, *op. cit.*, p. 8), mentre que el dels *Morals* és lliure. És clar que no podem descartar la possibilitat que el nostre traductor ho fos no dels *Morals stricto sensu*, sinó d'algun compendi d'aquests, tan abundants que encara n'hi ha d'inèdits, que no he pogut consultar (vegeu al respecte R. WASELYNCK, *op. cit.*). L'estil del text català, a més, és força semblant en ambdues traduccions.

goyg acabat de la glòria en què serà posat l'altre, la qual cosa con és ben sigficat² en la vinya, de la qual diu la Scriptura que: Tots aquels quan trebaylaren agueren senglers diners, jatzsia que tots agualment no aguessen trebaylat. Axí matex serà en la glòria celestial, per què parlan lo psalmista, qui diu e del poch que diu Job ací que són³ en la glòria celestial havie dit: La mia imperfecion ha viste los teus uyls e en lo teu libre seran tots escritz. E en altre loch diu Nostre Senyor: Ha beneÿts tots aquels qui-ls⁴ temen, los petits ab los grans. Per què-s seguex ben que-l sirvent hi serà franch de senyor, cor escrit és que tot hom qui fa pecat és sirvent de pecat e no senes rahó, cor hom faén pecat sotsmet si matex a senyoria de pecat o de iniquitat. E aytal senyoria contredim can del pecat nos gordam e a él ab tota nostre força contestam e del pecat en aquest mont penitència fem e ab plors e ab gemechs el lauam e-l nedeam. Emperò, jassia que axí moltes vegades en aquest mont lo pecador plor los pecatz, no li és cert si Déu lo-ls (...) con membren si ben⁵ los pecatz que ha comeses, mas nos (...) si dignament an acabade los a plorats, per què està en⁶ pahor de haver⁷ la gloria etrenal per gran pensament que ha de la g(...)uesa dels pe(...) sia que desempar assí los pecats, ha pahor del guardon quin serà. Per què, mentre és en esta present vida, no pot ésser dit franch, mas servent. Donques là és lo sirvent franch del senyor, ço és en la glòria celestial, un no haurà dubte que-l pecat no li sia perdonat, un lo pecat a memòria no serà aportat. Mas poria ací ésser fet .i. dupte aytal: si neguna memòria del pecat no és feta en paradís. Com haurà hom goyg que del pecat sia deliurat ni com farà hom gràcias a Jhesucrist del pecat que ha perdonat, si-l pecat que-s pasat és del tot ya øblidat? Per què diu lo psalmista: Yo, Senyor, cantaré les tues misericòrdies eternament. E con si porie fer que negun regonegués que agués reabudes gràcies ni misericòrdies de Jhesucrist, si no li membraven que fos estat mesquí e pecador?. Pot encara açí ésser feta altre demanda e questió: con si porà fer que l'ànima del pecador aie acabada beneventurança⁸ en paradís, si entre los goys ha membrança dels seus pecats?. Mas ha solre les dites qüestions⁹ devem notar que axí com nosaltres ara estan en goyg¹⁰ e en alegria lo-ns membre alsunes vegades tristícia e despleer ja haüt, axí aquels qui són en glòria podem¹¹ haver memòria dels pecats a éls perdonats sens minva de beneventurança eternal, cor moltes vegades s'esdeuén que hom és san e que remembra a hom

les dolors e-ls trebayls que hom ha sufferits en la malaltia sens dolor neguna, ans aytant con a hom més membren les malalties aytant menys¹² preha hom e ama la sanitat. Donques serà en la glòria celestial remembrança de la colpa e del pecat sens negun trebayl de la nostre volentat, ans és acreximent de alegria e de gran jocunditat. Axí donques, lavores sens tot anug veurem en la glòria celestial los nostres mals com ara vehem sens neguna caligen del nostre enteniment les tenebres materials, cor, jatssia ço que vehem sia escur, per açò no som en lo nostre enteniment exorbats. Axí matex, donques, aquels qui seran en la glòria celestial retran laors e gràcies a Jhesucrist de misericòrdia que envers éls haurà mostrade sens greuye de la lur consciència, jatssia lurs membra la misèria en què en temps pasat seran estats. Concluam, donques, que per tal con lo repòs de la glòria celestial axí reeb los grans e-ls uirtuoses que los poch de uirtuts no desempara, dehia ben Job que: Lo poch e-l gran són aquí. I per tal con los pecadors ha Jhesucrist convertits hauran memòria de la tristícia mundanal o dels pecats perdonats sens que lur beneventurança minvade a éls no serà, per amor de ço dehia Job que-l sirvent o súbdit hi serà franch de tota senyoria.

Açí comença lo .v^e. libre sobre Lo moral de Job, ço és, lo pròlech.

Com los judicis de Déu e-ls secrets sien a nós fort amagats, con si pot fer que en aquesta presén vida alcunes vegades los bons ayen mal e-ls mals ayen ben?. Emperò, jatssia que que¹³ en aquela manera demondita sien los secrets de Déu amagats molt, són pus amagats quan los bons han ben e-ls mals han mal. Cor, quan los bons han mal e-ls mals han ben, és per ventura per tal que, si los bons han pecat ni errat, que soffexen ací penitència e açò per tal que en l'altre segle sien de la dampnació eternal deliurats e gordats e que los mals prenguen açí guardon dels béns que ych fan per tal que en l'altre segle sien punits en les penes eternal. Per què dix Abraam al rich¹⁴ hom, puys que fo en inffern a cremar gitat: Remembre't, frare, que en l'altre segle aguist molts béns e Làtzer molts malts. Mas, can los bons han açí ben e-ls mals hic han mal, és cosa fort no certa si-ls bons reeben açí béns per tal que tot die creschen de ben en meylor e per tal que Nostre Senyor Déus lus dóna açí béns en esta present vida per ço que lus don turmens en l'altre. És axí matex dels mals cosa no certa, quan sufferem¹⁵ açí mal, si-l reeben per tal que-s

corregeschen en aquesta present vida e que en l'altre sien de pena e de mal gordats e si lus comença.

- 1 La *x* de *crexén* és escrita damunt la ratlla per oblit.
- 2 Error per *significat*.
- 3 Error per *fon*, dins un paràgraf de construcció anacolútica.
- 4 Error per *qui-l*.
- 5 Error per *sovint?*
- 6 La paraula *en* és escrita damunt la ratlla per oblit.
- 7 Error per *no haver*.
- 8 Sembla que el copista va escriure *beneventurata*; després, en tornar a llegir la paraula, devia interpretar la darrera *t* com una *c* i va entendre *beneventurança*. Llavors va afegir a aquesta *c* la cueta típica de la *ç* —encara que sota la *a* precedent— i va posar damunt el mot un senyal d'abreviatura de nasal. La lectura bona, naturalment, és la primera.
- 9 La paraula *qüestions* és escrita damunt la ratlla per oblit.
- 10 *gog*, cancel·lat.
- 11 Error per *poden*.
- 12 Error per *més*.
- 13 Error per *jaissia que*.
- 14 *rich*, cancel·lat.
- 15 Error per *sofferen*.

Tipus d'escriptura A

C C C a C J J J J J

D D M M M

E G G o O

I I R R

Tipus d'escrittura A

a	A	A	H	A	A	A	A	A	i	i	f	r	v	e	f	e	v	v
b	B	B	B	B	B	B	B	B	j	B	B	s	f	f	f	f	B	B
c	c	c	c	c	c	c	c	c	l	l	f	t	f	f	f	f	f	f
d	D	D	D	D	D	D	D	D	m	m	m	u	u	u	u	u	u	u
e	e	e	e	e	e	e	e	e	n	n	n	v	o	B	B	B	B	B
f	f	f	f	f	f	f	f	f	o	o		x	x	x	x	x	x	x
g	5	5	5	5	5	5	5	5	p	p	p	y	y	y	y	y	y	y
h	h	h	h	h	h	h	h	h	q	q	q	z	z	z	z	z	z	z

Abreviatures per contracció

beneuolentia	beneuenturança	entendit	enténimint	me	nostre
de	dela	inferu	infern	uolent	uolental
de	dels	memoria	memoria	uolent	uolental
donque	donques	molte	moltes	uolent	uolental

Abreviatures per suspensió

altr̄e	altre	qua	quan
co	con	negu	negun
d	de	uehem	uehem
guardu	guardon		

Abreviatures per lletres sobrescrites i *nomen sacrum*

qu	quan	peccats	Jhesu
----	------	---------	-------

Abreviatures per signes especials

empero	emp̄o	empero	mp̄o	present	pr̄ent
euers	eūers	misericordia	mp̄icordiā	que	q̄ue
esser	ess̄er	paradis	paradis	pa. sera, seran	pa. serā, serān
eternal	et̄ernal	perdonats	perdonats	seruent	seruent

Tipus d'escrittura B

Tipus d'escrittura C

¶ In omnia deo. v. libro p. b. lo
moral de p. b. co. ce. lo p. b. h. y.

Tipus d'escrittura D

¶ Que lo p. b. el gran son. a. q. m.

Liber.

¶ Quel s. i. r. i. t. o. s. i. b. o. i. t.
¶ In p. b. a. s. i. m. e. h. a. t. o. m. s. e. p. o. y. o. y. a.

Fragment 24 de l'Arxiu Diocesà de Barcelona